

מדינת ישראל
משרד המשפטים

פרקליטות המדינה
המחלקה לאכיפת דיני מקרקעין

תאריך: כ"ז תשרי תשע"ד
01 אוקטובר 2013
מספרנו: 1682/13

אל: תובעי הוועדות המקומיות לתכנון ולבנייה
התובעים מטעם המדינה בעבירות תכנון ובנייה

לתובעים שלום,

הנדון: הנחייה בדבר נקיטת הליכים לפי פקודת בזיון בית המשפט בגין

הפרת צווים בעבירות תכנון ובנייה

1. אני מצרף לעיונכם פסק דין שניתן לאחרונה ע"י בית המשפט העליון (רע"פ 4169/12 דן מיחזור בע"מ ואח' נ' מדינת ישראל מיום 8/7/13), הדן בהרחבה ביחס שבין הוראות הדין הפלילי ובין פקודת בזיון בית המשפט באכיפה של גזר דין פלילי או של אחד ממרכיביו.
2. המדובר במפעל לעיבוד גרוטאות הפועל כ-14 שנים שלא כדין בקרקע שיעודה חקלאי. שני כתבי אישום שהוגשו בעבר, שהובילו להרשעות, קנסות ומתן צווים לא הועילו והשימוש הבלתי חוקי נמשך כסדרו. לאור זאת, הורתה המחלקה לנקוט הליך לפי פקודת בזיון בית המשפט על מנת לאכוף את צווי ההריסה והפסקת השימוש. מנגד טענו המשיבים כי המדינה אינה רשאית לעשות שימוש בפקודת הביזיון, שכן מדובר בהליך לא מידתי הפוגע בזכויות נאשמים ואם ברצונה לאכוף את הצווים עליה להגיש כתב אישום בגין אי קיום הצו, במקרה דנא שלישי במספר.
3. בית המשפט העליון קיבל עמדת המחלקה לפיה, ניתן לעשות שימוש בהליכים לפי פקודת ביזיון בית המשפט למטרת אכיפה של צווי הריסה או הפסקת שימוש בבנייה בלתי חוקית שנתנו במסגרת גזר דין. הוא הדין ביחס לצווים אחרים שהוצאו לפי פרק י' לחוק התכנון והבניה (להלן "החוק") (סעיף 212, 239 ו-246). בית המשפט קבע כי בעוד שההליך הפלילי

קריית הממשלה תל אביב, דרך מנחם בגין 125, ת.ד. 7303, תל אביב 67138

טלפון: 03-7634600; פקס': 03-7634629; דואר אלקטרוני: adm@justice.gov.il

עניינו ענישה בגין מעשים שנעשו בעבר, הרי שפקודת הביזיון תכליתה לכפות את ביצוע הצו במבט צופה עתיד. עוד נקבע כי המדובר בשני הליכים שונים עם תכליות שונות. כך ביחס לצו הריסה, מטרתו אינה ענישה אלא הסרת המפגע שגרמה הבניה הבלתי חוקית, ולפיכך אכיפת הצו לפי פקודת הביזיון "נדרשת בראש ובראשונה מן ההיבט של הגנה על אינטרס הציבור, ולא מכח אחריותו הפלילית של עבריין הבניה" (סעיף 29 לפסה"ד).

4. בית המשפט הכיר בחשיבותו של ההליך לפי פקודת הביזיון כהליך מהיר, יעיל ואפקטיבי ולכן "אין לשלול מהמדינה את השימוש במנגנון האכיפה שמתווה הליך הביזיון – הליך שיתרונו טמון במהירותו, ואשר בלעדיו קיום הצווים יתעכב בעוד הבניה הבלתי חוקית מעמיקה אחיזתה בשטח" (שם).

5. פסיקת בית המשפט יפה לכל הצווים הניתנים במסגרת ההליך הפלילי, אולם קביעה זו מקבלת משנה תוקף ביחס להפרה של דיני תכנון ובניה שהפכו לרעה חולה במחוזותינו והיא "מתיישבת עם התפיסה לפיה יש לעשות שימוש במכלול הכלים המשפטיים לשם ביעור התופעה מעבר לאמצעים הקיימים במישור המשפט הפלילי" (סעיף 51 לפסק הדין).

6. עוד יש לציין החלטה נוספת שניתנה ע"י בית המשפט העליון בענין דומה (רע"א 4876/13 מיום 5/8/13), אף כאן נדחתה הטענה לפיה השימוש בפקודה אינו מידתי מהטעם "שקיים קושי בהגדרתו של כתב אישום פלילי כ"אמצעי חמור פחות" (סעיף 11 סיפא להחלטה).

הנחיות המחלקה לתובעים:

א. הניסיון מלמד כי להליך פקודת הביזיון אפקט אכיפה משמעותי, בהיותו הליך יעיל, מהיר ואפקטיבי ומשכך גם מרתיע.

ב. בלא לקבוע תבניות נוקשות אימתי יש לנקוט הליך לפי פקודת הביזיון, נציין שככלל בנסיבות שלהלן יש לשקול בחיוב הגשת בקשה לביזיון:

- לאי קיום הצו והמשך הפרתו נודעת חומרה מיוחדת כמו מטרד חמור לציבור לשלומו או לבריאותו;
- הפרת הצו פוגעת בתכליות התכנון ומסכלת תכנון עתידי;
- הפרת הצו פוגעת בשלטון החוק במיוחד במקרים בהם הליך שנגקט בעבר בגין אי קיום הצו לא גרם לנאשם לקיימו, או שקיים יסוד סביר להניח שהליך של אי קיום לא יוביל לביצוע הצו (בין היתר במקרים של התנהלות חסרת תום לב של

קריית הממשלה תל אביב, דרך מנחם בגין 125, תל אביב 67138;

טלפון: 03-7634600; פקס: 03-7634629; דואר אלקטרוני: adm@justice.gov.il

הנאשם או העדר ניקיון כפיים שלו).

- ג. הליך לפי פקודת הביזיון אינו מחליף את המסלול העונשי לאי קיום צו על התועלות שבו (סעיפים 210, 237, 240 ו-249 לחוק), ויש לנקוט אותו רק במקרים מתאימים.
- ד. עובר לנקיטת ההליך יש להתייעץ עם הפרקליט האחראי במחלקה ולקבל את אישורו **מראש** להגשתו.
- ה. נציין כי מערכת נט המשפט נעתרה לבקשתנו והוסיפה להליכים הפליליים קטגוריה חדשה "בקשות ביזיון בימ"ש" (שהן בעלות אופי אזרחי) לרבות לאלה המנוהלים בבתי משפט לעניינים מקומיים.

צירוף צד ג' לבקשה

- ו. עפ"י הלכת מוניות הדר (ע"א 371/78 מוניות הדר לוד נגד אמיל ביטון אשר הובאה בפסקי דין מאוחרים ראו ע"פ 1613/05 אמיר מסיקה נ' יצחק בראשי) ניתן לנקוט הליך ביזיון גם כנגד "גורם זר" אשר במעשיו מסייע להפרת הצו, כדוגמת שוכרים העושים שימוש בלתי חוקי במקרקעין בניגוד לצו הפסקה שיפוטי.
- ז. לפיכך, לשם יעילות ההליך והגברת ההרתעה, טרם נקיטת ההליך, יש לבחון קיומו של צד ג' הגורם במעשיו להפרת הצו.
- ח. על התובע להנחות את הפיקוח ליידע את צד ג' בכתב אודות קיומו של הצו, לציון בהתראה כי במעשיו הוא מסייע להמשך הפרתו וכי הוא עלול להיות צד להליך בגין ביזיון צו בית המשפט.

ציון אילוז

**מנהל המחלקה לאכיפת דיני מקרקעין
בפרקליטות המדינה**

קריית הממשלה תל אביב, דרך מנחם בגין 125, תל אביב 67138;

טלפון: 03-7634600; פקס': 03-7634629; דואר אלקטרוני: adm@justice.gov.il